

Ahja valla Tuglasega ja Illimari maadega seotud turismiobjektide väljaarendamise teostatavus- ja tasuvusanalüüs

Ahja 2007

SISUKORD

1. SIHTGRUPIANALÜÜS.....	3
2. ÕIGUSLIKUD ALUSED	5
3. FINANTSEERIMINE.....	7
4. TEOSTAMISE AJAKAVA.....	9
5. KESKKONNAMÕJUDE ANALÜÜS	11
6. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JA MÕJU	12
2.1 Teeninduspiirkonna üldine kirjeldus.....	12
2.2 Tööhõive olukord ja trendid.....	14
2.3 Hariduse ja oskuste tase	16
2.4 Kohalik infrastruktuur – olemasolev ja uuendamist vajav	19
2.5 Regionaalsed suundumused	21
2.6 Liitumine Euroopa Liiduga.....	27
2.7 Sotsiaalmajanduslik mõju	27
7. FINANTSANALÜÜS.....	29
8. RISKID	31

1. SIHTGRUPIANALÜÜS

Turismisihtkoha arendamisel on oluline silmas pidada potentsiaalseid kliente ja külastajaid. Järgnevalt ongi määratletud peamised sihtgrupid ja teenused, mida neile pakkuda. Ahja valla Tuglasega seotud objektide peamiseks suhtgrupiks on siseturistid ning seda mitmel põhjusel:

- Siseturistide arv näitab Eestis ja Lõna-Eestis aastate lõikes pidevat tõusutendentsi, samas välituristide arv on kõikuv;
- Praegu Ahjat külastavatest turistidest on hinnanguliselt vaid 4-6% välituristid, samas välituristide Ahjale meelitamine eeldab mitmekesiste kvaliteetsete turismiteenuste olemasolu, mis hetkel on Ahjal puudulikud.
- Eesti siseturistid on teadlikud Friedebert Tuglasest ning koolikirjandusest on ka Väike Illimar tuntud, samas välituristidele ei ütle Tuglas eriti palju (kui välja arvata Soome Tuglas Seura liikmed);
- Välituristide toomine Ahjale on lihtsam siis, kui Ahja mõis on renoveeritud ja töötab kas hotelli, konverentsikeskuse või kultuurikeskusena. Illimari rajad, mõisapark ja laululava oleks seejuures tugev lisaväärtus mõisa pakutavate teenuste juurde. Nii kaua kui mõis on veel arengustaadiumis, on välituristide meelitamine Ahjale siiski keerukas.

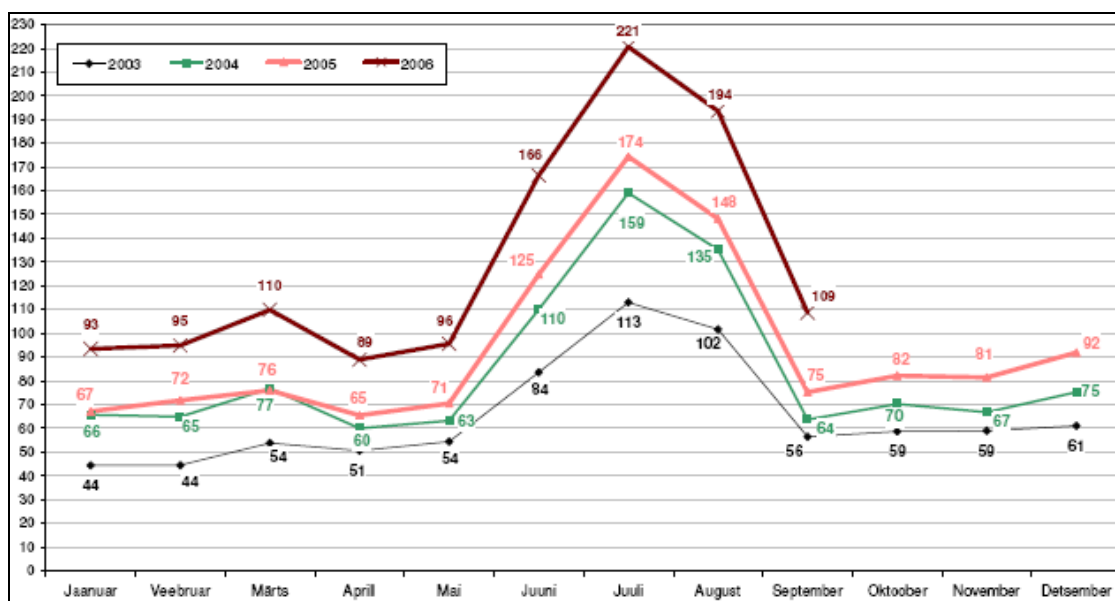
Siseturistidest saame tuua esile kaks olulisemat sihtgruppi:

- Esimese sihtgrupi moodustavad pered ja autoturistid, kes liiguvad suviti mööda erinevaid Lõuna-Eesti turismimarsruute ja kultuurisündmusi. Kuna siseturismi kõrgaeg on Eestis juuni-august (Vt Joonis 1), siis see on ka periood, mil tasub Ahjal Tuglasega seotud üritusi ja festivale korraldada – võimalik on korraldada erinevaid perepäevi, kirjanduslikke rännakuid Illimari radadel, kontserte ja käsitöölaatasid, kus saaks müüa ka Väikese Illimari teemalisi meeneid. Olulisteks märksõnadeks siinjuures on kultuuriturism, kirjanduslik turism, ekskursioonid giididega. Pereturiste on sel perioodil rohkem liikvel ja lihtsam meelitada ka seetõttu, et juuni-august on puhkuste perioodid ning koolides on suvevaheaeg. Selle eelduseks, et saaks selliseid üritusi korraldada ja siseturiste Ahjale meelitada, on vajalik laululava väljaehitamine. Ahja mõisapargis asuvast laululavast kujuneks seejuures

sündmuste keskpunkt ning selle olemasolust saavad kasu ka kohalikud elanikud, kes saavad korraldada seal ka Ahja elanikele suunatud üritusi (näiteks 2007. aastal on plaanis korraldada esimesed kodukandi päevad). Nende ürituste käigus saab turistidele pakkuda müügiks erinevaid meeneid, käsitöid; samuti saab turistidele pakkuda toitlustusteenust ning lähipiirkonna turismiettevõtjad saavad pakkuda ka majutusvõimalusi. Lisaks on võimalik pakkuda aktiivse puhkuse võimalusi Ahja jõel ja mujal Lõuna-Eestis. Seega selliste ürituste korraldamine aitaks kindlasti kaasa kogu piirkonna arengule ja mõjuks positiivselt Ahja ning Lõuna-Eesti mainele ja turismisektorile.

- Teine suurem sihtgrupp on koolilapsed, kellele saab korraldada kooli-ekskursioone Illimari radadele ja tutvustada seeläbi Eesti kirjandusklassikut Tuglast. Kuna Tuglase looming on koolikirjanduses olulisel kohal (eelkõige “Väike Illimar”), on just Ahja külastamine hea võimalus viia koolilapsed Väikese Illimari maailma ja nad saavad ise kogemusliku elamuse. Koolilaste ekskursioone saab korraldada ja Ahjal vastu võtta eelkõige aegadel, mil pole koolivaheaegasid, kuid peamine sihtaeg oleks kevadel aprill-mai ja sügisel september-oktoober. Koolilastele saaks lisaks ekskursioonidele pakkuda ka toitlustust, meeneid ja aktiivse puhkuse võimalusi.

Joonis 1. Siseturistide ööbimised (veedetud ööd) Eesti majutusettevõtetes, 2003-2006. (Numbris on toodud tuhandetes). Allikas: Statistikaamet.

2. ÕIGUSLIKUD ALUSED

Tuglasega ja Illimari radadega seotud objektide arendamine ja turismistrateegia elluviimine on kooskõlas vastavate õigusaktide ning kriteeriumitega. Tuglasega seotud objektide sidumine Ahja mõisa ja mõisapargiga on vastavuses ka järgmiste strateegiliste dokumentidega:

1. Ahja valla arengukava 2005-2015;
2. Põlvamaa arengukava 2006-2010;
3. Põlvamaa turismi arengustrateegia ja -kava aastani 2006;
4. Lõuna-Eesti arengustrateegia aastani 2010;
5. Eesti Riiklik Turismiarengukava 2007-2013;
6. Eesti regionaalarengu strateegia 2005-2015;
7. Eesti riiklik arengukava 2004-2006;
8. Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2010.

Antud projekti iga suurema tegevuse või investeeringu elluviimine kooskõlastatakse kohalikus võimuorganis ehk Ahja Vallavolikogus ja vallavalitsuses, ning otsustatakse ka vastavate tegevuste kaasfinantseerimise võimalus ja suurus. Käesoleva projekti tegevused põhinevad suures osas kõik sarnasel skeemil. Lähtuvalt Eesti Vabariigi seadustest, eelneb projekti põhitegevustele hanke või vähempakkumiste läbiviimine, kus selguvad kõige sobivamad tööde teostajad. Valik kinnitatakse Ahja Vallavalitsuse otsustega. Tööde teostajatega astutakse lepingulistesse suhetesse, mille üle teostatakse asjakohast järelevalvet ning koostatakse vajalik aruandlus tööde käigust. Kõik projekti tegevused dokumenteeritakse ning projekti lõppedes ka auditeeritakse.

Kõik projekti tegevused toimuvad kooskõlas kehtivate regulatsioonidega, millest olulisematena võib nimetada:

1. Planeerimisseadus (RTI, 09.12.2002, 99, 579);
2. Ehitusseadus (RT I 2002, 47, 297);
3. Riigihangete seadus (RT I 2000, 84, 534);
4. Raamatupidamise seadus (RT I 2003, 88, 588);
5. Turismiseadus (RT I 2000, 95, 607);

Tulenevalt asjaolust, et Ahja mõisapark on looduskaitse all ja Ahja mõisahooned on muinsuskaitse objekt, tuleb käesoleva projekti elluviimisel järgida ka looduskaitse tingimusi ja muinsuskaitse tingimusi. Sellest tulenevalt tuleb juhinduda järgmistest õigusaktidest:

1. Looduskaitse seadus (RT I 2004, 38, 258);
2. Muinsuskaitse seadus (RT I 2002, 27, 153);
3. Kultuuriministri 30. juuni 2003. a määrus nr 8 "Muinsuskaitse järelevalve kord ning ehitus- ja muu töö dokumenteerimise kord";
4. Kultuuriministri 30. juuni 2003. a määrus nr 9 "Mälestise ja muinsuskaitsealal paiknevate ehitiste konserveerimise, restaureerimise, remondi ja ehitamise projektide koostamise ja neis eelnevate uuringute tegemise tingimused ja kord ning muinsuskaitse eritingimuste koostamise kord";
5. Põlva maakonna asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused (Põlva maavanema 13.06.05 korraldus nr 1.1-1/125);
6. Teised seonduvad regulatsioonid ning Ahja valla määrused. Arvestamisele kuuluvad samuti varem koostatud planeeringud ja dokumendid.

3. FINANTSEERIMINE

Ahja valla Tuglase ja Illimariga seotud objektide korrastamine ja sidumine terviklikuks turismisihtpunktiks läheb kokku maksma hinnanguliselt 4 800 000 krooni. Lisaks on ette nähtud erinevad turundus ja teavitustegevused, mille maksumuseks on planeeritud 25 000 krooni. Hindadele lisanduvad käibemaks ja projekti administreerimise kulud. Projekti administreerimise kulud moodustavad erinevad halduskulud, visuaalse identiteedi kulud ja projekti auditeerimiskulud. Nimetatud kulud liidetakse taotlussummadele, kui need kulud on vastavas finantseerimisprogrammis abikõlblikud. Kui neid kulusid taotlussummale lisada ei saa (kui need pole abikõlblikud), kaetakse need lisakulud Ahja valla vahenditest.

Finantseerimisallikatena on plaanis kasutada peamiselt Ahja vallavalitsuse eelarvet ning Euroopa Liidu Struktuurifondide vahendeid. Ahja vallavalitsusel on plaanis abikõlblikest kuludest katta 20-25% omaosalisena ning ülejäänud summa osas taotleda Struktuurivahendite toetust. Esialgsete hinnangute järgi on omaosaluse suurus 1 206 250 krooni. See on 25% projekti kogumaksumusest. Ahja vallavalitsus taotleb puudujäävad rahalised vahendid Euroopa Liidu Struktuurifondidest summas 3618 750 krooni (tõenäoliselt Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise programmi raames).

Finantseerimisallikas	Summa	% kogu projekti hinnast
Ahja Vallavalitsus	1 206 250	25 %
Struktuurifondid	3 618 750	75 %
KOKKU	4 825 000	100 %
Kulu liik	Summa	% kogu projekti hinnast
Ehitustööd (ettevalmistus ja ehitus)	4 800 000	99,5%
Infomaterjalid ja teavitustööd ¹	25 000	0,5%
KOKKU	4 825 000	100 %

¹ Mitmed teavitustöö kulud (näiteks palgakulu) on Ahja turismiinfopunkti ja Ahja muuseumi kulud ning ei kajastu käesolevas eelarves.

Käesoleva projekti raames nähakse ette investeeringud järgmiste tegevuste sooritamiseks:

- Ahja mõisa peahoone korrastamine (tõenäoline ainult erainvestori osalusel; valla ressursid on mõisa korrastamiseks väga piiratud);
- Tuglase nimelise memoriaalmuuseumi investeeringud (veesüsteem II korrusele, välisukse varjualuse ja kaldtee ehitus, esitlustehnika ja õppeklassi sisustuse soetamine erinevate ürituste korraldamiseks);
- Laululava, tantsuplatsi ja istekohtade rajamine mõisaparki;
- Tuglase muuseumi aia kujundamine, kivisõle korrastamine (välisvalgustus, pingid, rajad, viidad jmt) ning tualettruumide väljaehitamine.
- Illimari teede renoveerimine ja Ahja mõisapargi teede korrastamine ning viitade paigaldus;
- Ahja mõisapargi järve puhastamine;
- Erinevad hoonete asukohti tähistavad mälestuskivid korrastada või asendada uutega; Illimari maade kaardi koostamine ja paigaldamine;
- Muuseumi kodulehe uuendamine; trükiste valmistamine ja levitamine.
- Telkimis- ja karavaniplatsi väljaehitamine.

4. TEOSTAMISE AJAKAVA

Ahja valla Tuglase ja Illimariga seotud objektide väljaarendamise tegevused on planeeritud aastateks 2007-2010. Käesoleva projekti raames saame välja tuua kaks peamist tegevusvaldkonda:

Investeeringud

See tegevuste valdkond hõlmab kõiki tegevusi eesmärgiga korrastada Tuglasega seotud prioriteetsed objektid. Siia tegevuste alla kuulub planeerimine, projekteerimine, kooskõlastuste hankimine, hangete ja vähempakkumiste läbiviimine, finantseerimine ja rahastamistaotluste koostamine, aruandlus jpm. Selle tegevussuuna peamiseks eestvedajaks on Ahja vallavalitsus ja võimalusel ettevõtjatest partnerid (objektide puhul, mis on eraomanduses).

Teavitus- ja turundustegevus

Teavitus- ja turundustegevused hõlmavad kõiki tegevusi, mis on seotud Ahja ja Tuglasega seotud objektide tutvustamisega. Siia alla kuuluvad nii Tuglase muuseumi kodulehe uuendamine, trükiste valmistamine, info edastamine turismiinfokeskuste kaudu, koolide teavitamine ekskursioonivõimalustest Ahjale jpm. Samuti on plaanis elavdada koostööd teiste piirkonna turismiinfo punktidega, et korraldada ühist teavitustööd ja pakkuda turistidele mitmekülgeid turismimarsruute. Üheks suunaks on kindlasti Ahja turismiinfo punkti töö aktiivsemaks muutmine ning koostöö teiste piirkonna info punktidega. Selle tegevussuuna peamiseks eestvedajaks on ühelt poolt Ahja vallavalitsus ning teisalt Tuglase muuseum ja Ahja turismiinfo punkt. Käesoleva projekti eesmärgiks on ka 1000 info voldiku valmimine, mis tutvustavad antud projekti käigus valmivaid terviklikke turismiobjekte ning Ahjat tervikuna. Voldikud on eelkõige levitamiseks SA Põlvamaa Turismiarenduskeskuse ja Lõuna-Eesti turismiinfo punktide poolt.

Ajakava

Aasta /kvartal	2007				2008				2009				2010				Rakendusorgan
	1 ²	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
Ahja mõisa peahoone korrastamine ³ ; investori otsimine																	Ahja Vallavalitsus, potentsiaalne erainvestor
Tuglase nimelise muuseumi investeeringud																	Selgub vähempakkumise korras
Laululava, tantsuplatsi, ja istepinkide mõisaparki ehitamise ettevalmistamine																	Ahja Vallavalitsus
Laululava, tantsuplatsi ja istepinkide ehitamine mõisaparki																	Selgub hanke korras
Tuglase muuseumi aiakujundamise ja kivisõle korrastamise ja tualettide rajamise ettevalmistamine																	Ahja Vallavalitsus
Tuglase muuseumi aia kujundamine ja kivisõle korrastamine, tualettide rajamine.																	Selgub hanke korras
Illimari teede renoveerimine ja Ahja mõisapargi teede korrastamine.																	Selgub hanke korras
Ahja mõisapargi keskmise järve puhastamine																	Selgub hanke korras
Ahja mõisapargi alumise järve puhastamine																	Selgub vähempakkumise korras
Erinevad hoonete asukohti tähistavate mälestuskivide korrastamine; Illimari radade kaardi koostamine ja paigaldamine; viitade paigaldus.																	Ahja Vallavalitsus; teostaja leitakse vähempakkumise korras.
Telkimis- ja karavaniplatsi väljaehitamine																	Selgub hanke korras
Muusemi kodulehe uuendamine																	Selgub vähempakkumise korras
Illimari maad tutvustavate trükiste valmistamine																	Selgub vähempakkumise korras
Teavitust ja turundust, koostöö teistega.																	Ahja Turismiinfopunkt, Ahja Tuglase muuseum, Ahja Vallavalitsus.

² Kvartal

³ Tõenäoline ainult erainvestori osalusel; valla ressursid on mõisa korrastamiseks väga piiratud. Seega teostamise aeg sõltub erainvestori leidmisest ja kaasamisest.

5. KESKKONNAMÕJUDE ANALÜÜS

Projektiga hõlmatav ala on juba mõnda aega olnud kasutusel kui avalik puhkeala ning on mõisapargis kehtivad ka looduskaitse piirangud. Ahja mõisapark ning Illimari rajad on üks Lõuna-Eesti turismiväärtusi, mille potentsiaal on siiani suuresti kasutamata. Eesmärk on saavutada olukord, kus Ahja valla Tuglasega seotud objektid moodustavad tervikliku turismisihtpunkti, mis tõmbab nii kodu- kui välismaiseid turiste, inimesed saabuvad nii suurte busside kui oma autodega nädalavahetuse väljasõidu raames. Selline turismitegevus avaldab teatavat mõju ka keskkonnale.

Ahja mõisapargi üheks probleemiks on külastajate tegevuse koordineerimatus. Tänu sellele, et külastajate vood on koordineerimata, on selle tulemusel pargi alustaimestik ohus. Selle riski maandamiseks ongi plaanis korrastada ja vajadusel rajada parki uued kõnniteed/rajad, et hoida külastajaid kindlal rajal ja vähendada pargialuse tallamist. Samuti on plaanis muuseumiaeda rajada grillnurk ja lõkkekoht, et vältida pargis omaalgatuslike istumiskohtade teket.

Loodava turismisihtpunkti üks tegevuse eesmärke on seniste keskkonnariskide maandamine ja looduskeskkonna parema säilimise tagamine. Seetõttu aitab käesolev projekt külastajatevood paremini kontrolli alla saada (kõnniteede rajamine aitab vältida edasist liigset tallamist, ehitatakse korralikud märgistatud jalutusrajad ning turistide liikumine on paremini suunatud ning rajatakse grillimiseks ja lõkke tegemiseks spetsiaalne koht).

Lisaks külastajate mõjule on käesoleva projekti raames ka ehitustegevusest tulenevad keskkonnamõjud. Rajatiste ja hoonete ehitustööde käigus esinevad lokaalsed mõjud ja häiringud. Need on lühiajalised ja kestavad vaid ehitamise perioodil.

6. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JA MÕJU

2.1 Teeninduspiirkonna üldine kirjeldus (elanikkond, peamised tööstusharud, kasvutempo, valitsusstruktuur).

Käesoleva projekti objektid asuvad Lõuna-Eestis, Põlvamaal, Ahja vallas. Ahja vald asub Tartu- ja Põlvamaa piiril, Tartust 35 km, Põlvast 25 km kaugusel. Asustus on koondunud peamiselt valda läbiva Tartu-Räpina maantee ja sellelt hargneva Põlva ja Vastse-Kuuste maantee äärde. Ajaloolise jaotuse järgi kuulus vald Tartumaa, Võnnu kihelkonna koosseisu. Käesoleval ajal asub Ahja Põlvamaa põhjapiiril. Valla pindala on 72,2 km², mis on vabariigi valdade keskmisest suuruselt 40%. Elanike arv 01.01 2006.a. seisuga oli 1181, majapidamiste arv 589. Ahja valla asustustihedus on 1. jaanuari 2005. aasta seisuga 16,6 inimest ruutkilomeetril. Seega on Ahja vald üks tihedamalt asustatud vald Põlva maakonnas. Ahja valla koosseisus on käesoleval ajal 8 küla – Akste, Ibaste, Kosova, Kärša, Loko, Mustakurmu, Mõtsküla ja Vanamõisa küla ja 1 alevik – Ahja alevik.

Tabel 1. Ahja valla elanike jaotus külade lõikes seisuga 1. jaanuar 2006.a.

Asula nimi	Majapidamiste arv	Kohalolevate elanike arv
Ahja alevik	293	581
Akste küla	48	93
Ibaste küla	23	37
Kosova küla	45	95
Kärša küla	62	132
Loko küla	20	46
Mustakurmu küla	32	52
Mõtsküla küla	33	87
Vanamõisa küla	31	58
Kokku	589	1181

Tabel 2. Elanike arvu vähenemine aastatel 2001 - 2006

Aasta	Kokku elanikke	Sünnid	Surmad	Saabus valda	Lahkus vallast	Vähenemine aastast
2001	1288	15	22	22	33	18
2002	1270	16	22	48	62	20
2003	1250	5	14	23	36	22
2004	1228	4	20	27	41	30
2005	1195	7	24	31	28	14
2006 ⁴	1181	11	15	27	29	

⁴ Seisuga 31.11.06.

Ahja valla elanikest on 49,9% mehed ja 50,1% naised. 0-14 aastaseid mehi on 21% kogu meeste arvust, kuid samas vanuses naisi on 16% kogu naiste arvust. 15-64 aasta vanuseid mehi on 65% ja naisi 59%. Üle 65 aasta vanuseid naisi on rohkem kui samas vanuses mehi, naisi on 25% ning mehi 14%. Alla 64 aasta vanuseid on mehi 536 ja naisi 471. Üle kuuekümneme neljanda eluaasta on ülekaalus naised (156 naist ja 88 meest). Seega on vanemaealiste hulgas iga mehe kohta 1,8 naist, kuid alla 64-aastaste hulgas on iga mehe kohta 0,88 naist. Valla elanikkonna arv on näidanud viimaste aastate jooksul stabiilset vähenemist. Kuigi valla elanikkonnast moodustavad suuremas osas alla 35-aastased elanikud, on valla demograafiline olukord siiski ebastabiilne. Arvestades adekvaatse töö ja kutsehariduse võimaluste puudumisega vallas, on prognoositav kohaliku elanikkonna jätkuv asumine suurematesse asuladesse ja sellest tulenevalt valla elanikkonna arvukuse vähenemine. Eelkõige toimub elanikkonna vähenemine nooremate inimeste hulgas, kes soovivad mitmekülgsemaid õppimis- ja töötamisvõimalusi, mida vallas ei ole hetkel võimalik leida.

Vallas tegutseb 23 juriidilisest isikust ettevõtjat – aktsiaseltsid, osaühingud, tulundusühingud ning ühistud. Eelarvelisteks asutusteks on hooldekodu, Fr. Tuglase nim. Ahja Keskkool, kultuurimaja, lasteaed ja raamatukogu. Valla suurimaks tööandjaks on AS Võro Kommerts, mis on suuruselt teine Eesti vorstitootja. Firma peakorter asub Võrus ning üks kahest vorstivabrikust asub Põlvamaal, Ahja alevikus. Ettevõttes töötab 70 kohalikku elanikku, nende arv on ettevõtte arenedes pidevalt kasvanud.

Osaühinguid on vallas 18. Ahjal tegutseb ka kaks tulundusühingut. Ainsa ühistuna on esindatud Põlva Tarbijate Ühistu Illimari kauplus. Lisaks tegutsevad vallas veel perearst, hambaravikabinet, apteek ning AS Eesti Posti Ahja Sidejaoskond.

Ahja vald on tagasihoidliku maakasutusega. Vallas puuduvad taime- ja loomakasvatusega tegelevad ühistud. Põllumajandusega tegelevad ainult talud, millest suuremaid on umbes 10. Andmed palgalise tööjõu kasutamise kohta vallavalitsuses puuduvad. Peamiselt tegeletakse teravilja, sööda- ja õlikultuuride, kartuli, juurvilja ning puuvilja- ja marjakasvatusega. Ahja valla üldpindalast 7252,1 ha moodustab põllumajandusmaa 56,57%, metsamaa 34,47% ja muu maa 8,96%. Põllumajanduslikust maast on haritav maa 83,93% ja looduslik rohumaa 16,07%.

Valla haldusaparaat: Volikogu on valla kõrgeimaks võimuorganiks. Ahja valla volikogu on 11-liikmeline ja selle tööd juhib volikogu esimees. Volikogu juurde on moodustatud neli alalist komisjoni: revisjonikomisjon, tervishoiu- ja sotsiaalkomisjon, kultuuri- ja hariduskomisjon ja majanduskomisjon. Komisjonide esimeesteks on volikogu liikmed. Volikogu komisjonide ülesandeks on vajalike materjalide läbitöötamine ja volikogu istungile nende ettevalmistamine.

Volikogule allub lisaks eelpoolnimetatud komisjonidele ka vallavalitsus, kelle tööd juhib vallavanem. Vallavalitsus on omavalitsuse täidesaatvaks organiks. Ahja vallavalitsus on kolmeliikmeline. Vallavalitsuse liikmeteks on vallavanem, asevallavanem-sotsiaalnõunik ja pearaamatupidaja. Vallal on viis allasutust: Ahja Hooldekodu, Fr. Tuglase nimeline Ahja Keskkool, Ahja Kultuurimaja, Ahja Lasteaed, Ahja Raamatukogu ja Ahja valla Tuglase muuseum.

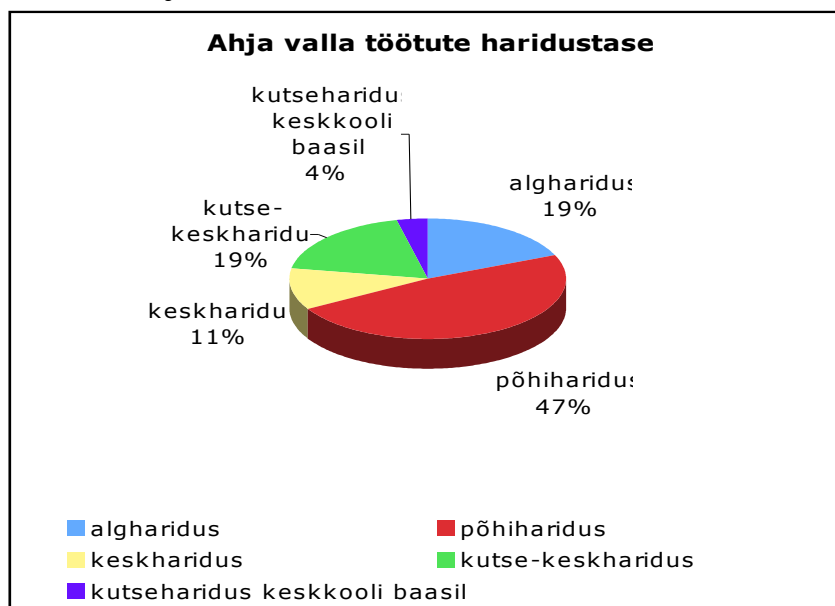
2.2 Tööhõive olukord ja trendid

Majandusstruktuuri ümberkujunemise iseloomust tulenevalt on Lõuna-Eesti sihtpiirkonna maakondade (v.a. Tartu maakond) töötuse määr olnud 1990-ndate aastate keskel pidevalt Eesti kõrgemate hulgas. Kõikjal Lõuna-Eestis v.a. Tartu oli oluliseks probleemiks struktuurne tööpuudus. Ettevõtjad otsivad eelkõige erialase hariduse ja töökogemusega ning kõrge töemotivatsiooniga inimesi oskustöölise või spetsialistide kohtadele, tööturul on aga neile nõuetele vastavat tööjõudu vähe. Lõuna-Eesti sihtpiirkonna tööhõiveolukorra parandamisel saab toetuda uusi töökohti loova väike- ja keskketevõtluse arendamisele (sh. olemasolevate ettevõtete laiendamisele ning kus samuti on oluline roll turismialase tegevusega tegelevatel ettevõtetel), kutsekoolituse täiustamisele ning täiskasvanute täiend- ja ümberõppe laiendamisele.

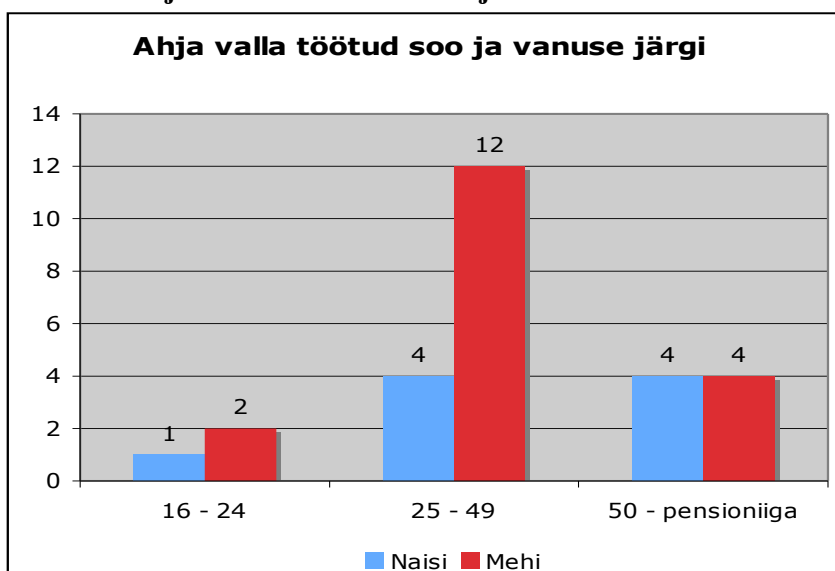
Töötuse määr

2005.a. juulikuu seisuga oli vallas 27 tööhõiveametis registreeritud töötut. Töötute hulgas on 18 meest ja 9 naist. 15 inimest on olnud ilma tööta vähem kui kuus kuud, 7-12 kuud on töötut olnud 4 inimest, 13-18 kuud inimest 2, 19-24 kuud üks ja üle kahe aasta 5 inimest. Samas 2007. aasta alguseks on tööpuudus langenud pea nullini ning töötus enam Ahja vallas suur probleem ei ole – pigem valitseb tööjõupuudus.

Joonis 1. Ahja valla töötute haridustase 2005. aastal.

Joonis 2. Ahja valla töötute sooline ja vanuseline struktuur 2005. aastal.

Lõuna-Eesti piirkonna ning Põlvamaa kõrge töötuse määra põhjuseks oli kindlasti esmajärjekorras põllumajandusliku tootmise allakäik Eestis ja ka Põlva maakonnas. Eesti taasiseseisvumise perioodil on seoses uute majandussuhete kujunemise ja idaturu äralangemisega, põllumajandustoodangu maht maakonnas, võrreldes 1990-ndate algusega, tunduvalt vähenenud. Varem intensiivses maaviljeluses olnud põllud on umbrohtunud ja kohati tugevasti võsastunud. Maakonna varasem ühekülgne orienteeritus põllumajandusele on kaasa toonud olukorra, kus vabaneval tööjõul ei ole võimalik tööd leida. Tootmise vähenemisest tulenevalt on kahanenud töökohtade arv põllumajanduses. See on sundinud varem maapiirkondades töötanud inimesi otsima tööd linnades või leidma endale maal elatusvahendeid alternatiivtegevustest, sh. ka

varimajandusest. Tööpuudus tõusis ka idaturu kadumise tagajärjel. Puudus on alternatiivsetest töökohtadest keskustes ja mujal. Sageli on töäjõud ka madala kvalifikatsiooniga ja väikese haridustasemega ning seetõttu on raskendatud ümberõppe rakendamine kvalifikatsiooni tõstmiseks. Lisaks veel tööturupoliitika ja haridusasutuste, aga ka inimeste suutmatuse reageerida toimunud muutustele.

Tööpuuduse vältimiseks on oluline kujundada olukord, kus inimeste sissetulekud olenevad teisest tegevusest, mitte toetustest. Vajalik on luua uusi töökohti, arendada täiend- ja ümberõpet, stimuleerida ettevõtlust. Turismi arendamine loob nendele tegevustele ka stiimuli, kuna nõudluse kasv turistide poolt loob kohalikele inimestele võimaluse end antud valdkonnas rakendada, mis lõppkokkuvõttes võimaldab suuremat tööhõivet piirkonnas, samuti inimeste teadmiste ja võimekuse kasvu.

2.3 Hariduse ja oskuste tase

Ahja valla hariduslik infrastruktuur ning haridustase ja selle omandamise võimalused:

Ahja vallas asub Fr. Tuglase nimeline Keskkool, kus õpib 2005.a. 1. jaanuari seisuga 187 last. Väljaspoolt valda käib Ahjale kooli 21 õpilast, peamiselt Moostest, Räpinast ja Tartust. Samas käiakse ka Ahjalt väljapoole õppimas: 9 õpilast Tartus, 3 Tallinnas, 1 Põlvas. Keskkoolis töötab 25 nais- ja 3 meesõpetajat, neist 10 on kooli enda kasvandikud. Õpetajate vanuseline koosseis on järgmine: kuni 30-aastaseid- viis (20 %), 30-40-aastaseid- kuus (24 %), 40-50-aastaseid- seitse (28 %) ja üle 50-aastaseid seitse (28 %). Kõrgem haridus on 21 õpetajal (84 %), üks õpib doktorantuuris, üks magistriõppes ja üks omandab teist kõrgharidust. Lisaks on üks õpetaja õpetajakoolituses ja üks läbib õpetaja kutse aastat. Keskkoolis on neljal (16 %) ja keskeriharidus ühel õpetajal (4 %), nad kõik jätkavad õpinguid kõrgkoolis. 18 õpetajat on viimase viie aasta jooksul läbinud tööalase täienduskoolituse vähemalt 160 tunni ulatuses.

Koolis tegutseb palju erinevaid huviringe: laulukoor, bänd, kellade ansambel, tantsuring, kunstiring, akrobaatika, jalgpall, korvpall/võrkpall, lauatennis, padjaklubi ja etlejate ring.

Viimase kümne aasta jooksul on arvatud, et korraliku keskhariduse saab vaid suurest ja mainekast linnakoolist. Tänapäevaks on seisukohad muutumas ning keskkooli valides arvestatakse lisaks kooli senisele mainele ka muud, näiteks seda, et ei soovita õppida mammutkoolis. Ahja Keskkool on väike ning väikesed klassid (10-24 õpilast) annavad võimaluse intensiivseks individuaalseks tööks. Koolis on video- ja raadiosüsteem ja interneti püsiühendusega arvutiklass (üks arvuti iga 10 õpilase kohta). Koolil on oma raamatukogu ja lugemissaal, põhjalik meediaõpetus alates 10. klassist. Uus spordihoone pakub parimaid võimalusi kehalise kasvatus tundide läbiviimiseks.

Põhikooli lihtsustatud õppekava järgi õppivatele lastele on avatud abiklass, õpilastele pakuvad tuge logopeed ja psühholoog; loodud on ka parandusõppe võimalus.

Vallas on ka 18-kohaline lasteaed. Käesoleval ajal töötab lasteaias kaks lasteaiadepetajat. Kehtivatele kvalifikatsiooninõuetele ei vasta üks õpetaja, kellel on tööstaaži 20 aastat. Lasteaias töötavad ka kaks lasteaiadepetaja abi, kes on saanud vastava tunnistuse. Koolieelikud käivad üks kord nädalas eelkoolis, kus nende tulevane esimese klassi õpetaja neid koolikeskkonnaga tutvustab. Lasteaia maja on vana ja amortiseerunud ning muinsuskaitse-eeskirjad takistavad ümberehitust. Vastavalt tervisekaitse nõuetele ei tohi hoones avada teist lasteaiarühma, seetõttu on käesoleval ajal pidevalt lapsi lasteaiakoha järjekorras. Tänapäevaks on lasteaiakoha ootel 24 last, viimaste aastate madala sündivuse tõttu võib aga järjekorda oluliselt lüheneda. Lasteaia hoone vajab kapitaalset remonti, tarvis on rajada korralikud mänguväljakud.

Valla raamatukogu renoveeriti 2001. aasta septembris, enne seda asus raamatukogu vallamajas. Seoses suurematesse ruumidesse kolimisega said raamatukogu külastajad paremad kohapealsed lugemistingimused ning avati ka internetipunkt. Valla eelarvest eraldatakse igal aastal 50 000 krooni uute teavikute ostmiseks. Eriti suur nõudlus on ajalehtedele. See on oluline võimalus inimestele, kes ei suuda ajalehti tellida.

Seega on Ahja vallas head võimalused korraliku hariduse andmiseks ning inimestel on võimalik luua oma edasistele tegevustele alustalad. Kui luua piirkonnas arengueeldused ettevõtluseks, eelkõige turismi vallas, kuna selleks on olemas juba kohalik potentsiaal, siis suudetaks ka rohkem noori valda jääma meelitada, kuna neil

on võimalus oma oskusi rakendada. Sh. peab kogu Lõuna-Eesti õppesüsteem üldjoontes arenema vastavalt üldriiklikele prioriteetidele. Igati tuleb tugevdada noorte ettevalmistust tööturule minekuks, mh. viia sisse kutse- ja karjäärinõustamine. Edasi tuleb arendada polüfunktsionaalsete kutseõppekeskuste süsteemi. Tuleb välja arendada kutsekõrgkoolitus regiooni majandusprofiili jaoks sobivatel erialadel, nende hulgas ka logistika, turism ja spordimajandus.

Lisaks on Kagu-Eesti kultuuri- ja ajaloopärimust silmnähtavalt (v.a. ehk setu kultuuri) vähe arendatud kergesti ligipääsetavaks ja vahetult nauditavaks turismitooteks. Turismiarendajate seisukohalt ei ole kaugeltki vähetahtis ka piirkonna müüdi ehk intellektuaalse kaubamärgi loomine. Ahja valla kõige kuulsamaks elanikuks on Friedebert Tuglas, kes sündis ja veetis seal oma lapsepõlve. Tuglase loetavaim teos "Väike Illimar" on aastakümneid kuulunud laste kvaliteetraamatute paremikku. Väikese Illimariga seonduvad Illimari rajad, mis saavad alguse Ahjalt ja läbivad piirkonnas huvitavaid loodus- ja kultuuriobjekte. Kõige paremini suudavad piirkonna ajaloo-ja kultuuripärandit edasi anda just kohalikud inimesed ning pidevalt püüeldakse sinnapoole, et nad oleksid kompetentsed vastavaid tegevusi läbi viima ning kvaliteetset turismiteenust pakkuma.

Ahja suhteliselt kultuurset suunda ning hariduse tähtsustamist näitab ka asjaolu, et on loodud võimalused isetegevuse läbiviimiseks. Isetegevust saab viljeleda peamiselt Ahja kultuurimajas. Kultuurimaja asub vallavalitsusega samas hoones. Ringidest tegutsevad kultuurimajas naisrahvatantsurühm "Roosi," eakate lauluansambel "Rukkirääk" ja tantsurühm "Hõbesõlg." Mõned korrad aastas mängivad maakonna külateatrid. Jaanipäeval ja aastavahetusel korraldatakse vallarahvale tasuta peod, jaanipäeval eriti mitmekesise programmiga. Muude pühade ning sündmuste puhul kutsutakse esinema erinevaid ansambleid.

Tõenäoliselt paraneb kompleksse turismitoote arendamisega ka piirkonna ettevõtete huvi paremini turistide teenindada ning vastavatele institutsioonidele stiimuli teostada statistilisi analüüse ning uuringuid, et saada ülevaadet tendentsidest piirkonna turismis ning trendidest turistide vajadustest. Turistide arvu suurenemisega kasvab vajadus vastavate koolituste järele, mistõttu arenevad kogu antud valdkonnaga seotud inimesed ning tegevused (kvaliteet).

2.4 Kohalik infrastruktuur – olemasolev ja uuendamist vajav

Kõik Lõuna-Eesti jaoks olulised eesmärgid puudutavad otseselt ka Ahja valla arengut, seda ka turismi vallas. Piirkonna madala sisemise ostujõu kõrval on ettevõtlust takistanud ka geograafilisest asendist johtuvad takistused. Võimalusi kontaktide loomiseks lääneriikide ettevõtlusega on olnud vähem, huvi äratamine lääneriikide potentsiaalsetes äripartnerites on raskem kui Põhja- ja Lääne-Eestis. Muude võrdsete eelduste puhul on investeerimine Lõuna-Eestisse juba geograafilise kauguse tõttu pealinnast, mis on Eesti peamine värav välismaailma, ebasoodne. Ka transiitliiklus Venemaa suunal läbi Lõuna-Eesti on seni väikese mahuga.

Peamised infrastruktuurilised arenguvajadused on seotud transpordiga. Lõuna-Eesti sihtpiirkonna teedevõrk on piisavalt tihe ja kindlustab nii sisemise kättesaadavuse kui ühenduse Tallinna ja välisriikidega. Transpordiühenduste kvaliteet on aga teede ja transpordivahendite puudulike tehniliste omaduste, transpordikorralduse puuduste ja riigipiiri ületamise takistuste tõttu mitmeti puudulik. Kohalikud maanteed on enamasti kruusakattega, mis ei soodusta turismi.

Lõuna-Eesti sihtpiirkonna tähtsaimad teed on:

- Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maantee,
- Jõhvi-Tartu-Valga maantee,
- Tallinna-Tapa-Jõgeva-Tartu-Valga raudtee,
- Tartu-Koidula raudtee.

Kõik nimetatud teed kuuluvad tulevikus üle-Euroopalisel võrgustikku, omades seega nii üleriigilist kui rahvusvahelist tähtsust. Seetõttu kuuluvad nad 2015.aastani eelisarendatavate teede hulka.

Vaadates konkreetsemalt Ahja valla infrastruktuuri, läbib Ahja valda tihe teedevõrk, mis on üheks eelduseks ja eeliseks turismi arendamisel piirkonnas. Ahja vallas on seisuga 31.12.2004 riigimaanteed 47,5 km, kohalikke ja erateid kokku 94 km (nendest kohalikke teid 48 km, metskondade teid 8 km, erateid 38 km). Kohalikest teedest on tänavaid 2,3 km (sellest mustkattega 0,5 km). Enamus vallasiseseid teid on kruusateed, mille olukord on suhteliselt halb. Viimastel aastatel on vald suutnud teha

vaid elementaarset hooldust. Ahja valla külasid läbib maakondliku tähtsusega Kärša-Põlva maantee 7 km ulatuses, mis on olulise tähtsusega piirkondliku turismi arengu seisukohalt. Kõnealuse tee harud viivad looduskauni Akste järve randa, Akste laanekuklaste kolooniate juurde, Kiidjärve kanuumatkadele ning Taevaskotta. Maantee on kruusakattega ning vajab kapitaalremonti ja katmist tolmuva materjaliga. Sellisel juhul paraneks liiklustingimused ning maantee ääres elavate elanike elukvaliteeti. 2006. aastal oli vallateede korrashoiuks planeeritud 250 000 krooni. Valla kohustuseks on hoida korras kohalikud teed, kuid selleks peab alkoholiaktsiisist eraldama teede korrastamiseks sihtotstarbeliselt märksa enam raha, kuna teede korrashoid on väga kulukas.

Valda läbib riikliku tähtsusega Tartu-Räpina maantee. Valla seisukohalt on oluline valla keskust läbiv 7 km pikkune teelõik, mille asfaltkatte olukord on väga hea. Tee remonditi 6 aastat tagasi, raha selleks saadi riigilt.

Valla keskust läbiv bussiliiklus on küllaltki tihe. Selle põhjuseks on valla asukoht, valda läbiv Tartu-Räpina maantee. Bussiga on Tartust Ahjale ja Ahjalt Tartusse võimalik mõlemal suunal sõita 7 korral päevas, Ahjalt Räpinasse 6 korral, Põlvasse 4 korral päevas. Siiski ei rahulda bussiliikluse praegune tihedus ja eriti sõiduplaanid valla elanike vajadusi; eriti keeruline on liikuma pääseda inimestel, kes ei ela Ahja alevikus.

Valda teenindab üks sidejaoskond asukohaga vallamajas. Vallas on kolm postiljoni. Seadusega on määratud, et kahe km. raadiuses sidejaoskonnas peab posti inimesele kätte tooma. Ahja vallas on postkaste 396.

Ahja alevikus tegeleb soojusenergia tootmise ja müügiga OÜ Ahja Soojus. Soojusenergia tootmiseks kasutatakse maagasi. Maagaasil töötavate kateldegaga on varustatud kuus korteriühistut, Ahja Keskkool, Ahja lasteaed, Ahja raamatukogu, spordihoone, Ahja kultuurimaja ning üks eramu. OÜ Ahja Soojus teenindusalast välja jäävates elamutes kasutatakse põhiliselt puukütet või maagaasil töötavaid väikekatlaid.

Elanike telefoniga varustus on vastavalt perede vajadustele enam-vähem rahuldav. Vajadus telefonide järele on suurem Ibaste, Mustakurmu ja Akste külas. Need on

valla piiriäärsed külad. Paremini on telefonidega kindlustatud Ahja alevik, Kärša ja Kosova küla. Mobiiltelefonide katab kogu valla territooriumi. Valla territooriumil asuvad kõigi Eesti mobiilsideoperaatori mobiilimastid. Vald osaleb maakondlikus "Viimase miili" internetiühenduse projektis, mille taotluseks on viia internetiühendus iga soovijani. Selle eesmärgi täitmine on kooskõlas riigi infotehnoloogiliste taotlustega, seega loodab vald internetiühenduse tagamiseks ka riigipoolset abi.

Kõige suurem probleem valla infrastruktuuri osas valitsebki teede olukorras, mis on turismi arendamise seisukohalt negatiivse iseloomuga asjaolu. Nagu näha on telefoni- ja mobiiltelefonide leviala vallas piisav, mis on omakorda valla tugevuseks.

2.5 Regionaalsed suundumused, sotsiaalsed probleemid, mis mõjutavad turismi arengut ning tööhõivet

Kogu Eesti territooriumi hõlmava majandusliku restruktureerimise käigus on eristunud enam ja vähem edukad piirkonnad. See kajastub muuhulgas elanikkonna sissetulekute ja tööpuuduse tasemete erinevustes, mis on olulisimaid regionaalarengut iseloomustavaid näitajaid. Siirdeperioodi regionaalarengut iseloomustavad ühelt poolt põllumajanduse restruktureerimise ja kokkutõmbumise tõttu enamikes maapiirkondades suured raskused. Teiselt poolt toimub suuremate linnade edukam kohanemine uue majanduskeskkonnaga. Maakondade arenguerinevused määrab seetõttu eeskätt seal paiknevate keskuste edukus. Kõige edukamalt on arenenud suuremad linnad, kus teenindussektor on ulatuslikult kasvanud ning mille majandusel on enam õnnestunud ümber orienteeruda Lääne turgudele. Maha on jäämas maakonnad, mille põllumajandussektor on tugevalt kokku tõmbunud ning kus pole suudetud piisavalt luua alternatiivseid töökohti ei keskustes ega maal. Ühtaegu madalate sissetulekute ja kõrge tööpuuduse taseme poolest on ebasoodsaimas olukorras Kagu-Eesti maakonnad (Võru-, Valga- ja Põlvamaa) ning Jõgevamaa.⁵

Erinevatel sajanditel on maailmas juhtivatel kohtadel olnud erinevad majandusharud. Praegusel ajal hoiavad juhtpositsioone enda käes telekommunikatsioon, infotehnoloogia ja turism. Seda, et turismi näol on tegemist tänapäeval ühe maailma suurima tegevusalaga, näitab erinevate riikide tööhõivestatistika, turismi osatähtsus

⁵ Eesti regionalarengustrateegia 1999

sisemajanduse koguproduktis ning kaupade ning teenuste ekspordis ja turismimajanduse üha suurenev osakaal riikide eelarvete tulubaasi moodustamisel. See kõik on võimalik, kuna turistide kulutuste kaudu jõuab tulu paljudesse erinevatesse sektoritesse nagu teenindus, kaubandus, kultuur, transport, tööstus, põllumajandus, ehitus jne. Turismi areng aitab kaasa kogu riigi majanduse mitmekesistamisele ja üldise elukeskkonna- ja kvaliteedi paranemisele, soodustades samas ka erinevate piirkondade arengut. Regionaalse arengu seisukohalt on turism oluline kui töökohtade ja sissetulekute looja piirkondades, kus muudes sektorites töökohtade loomine on märgatavalt keerulisem ja kallim. Turismi kui majandusharu tähtsus Lõuna-Eesti jaoks seisneb selles, et põllumajanduse osakaalu järsu vähenemise tingimustes on siin turismivõrgustiku tõhustamine alternatiivseks võimaluseks luua uusi töökohti ja lisa-sissetulekuid. Omades soodsaid loodustingimusi ja asudes kahe naaberriigi piiril, on Lõuna-Eestil eeldusi arendada majandust ja tõsta piirkonna tulusid just turismi arendamise kaudu.

Alates 1980-ndatest kasvab turism Euroopas peamiselt mitte-traditsioonilises suunas – suurema spetsialiseerumisvajadusega turu poole, nagu seda on kultuuri- ja maaturism. Maapiirkondades võib töökohtade arv kasvada peamiselt alternatiivsete tegevusalade arvel, millest turism on üks olulisemaid. Maapiirkondade majanduse toimivus sõltub täna ja tulevikus veelgi enam majandustegevuse mitmekesisusest ja oskustest rakendada kohalikke ressursse. Maaturismi arendamine kujutab endas kahtlemata üht viljakamat meetet maaelu jätkumiseks ja traditsioonilise maakasutuse ja elulaadi säilimise toetamiseks. Maaturism on kiiresti populaarsust võitev ja kasvav segment, inimesed otsivad reisides elamusi, mis erineksid nende igapäevaelust urbaniseerunud ja industriaalses keskkonnas.

Maaturismi otseseks kasusaajaks ja teenuse pakkujaks on majutuse, toitlustuse ja aktiivse tegevuse pakkujad. Kaudsema kasu saajatena aga kogu maapiirkonnas tegutsev ettevõtetus (transporditeenuse pakkujad, käsitöövalmistajad ja -müüjad, kaubandus- ja muud teenindustevõtted).

Maaturismil on eelkõige vaja lahendada kvalifitseeritud tööjõu nappuse ning tagasihoidlike ettevõtetuslaste teadmiste ja kogemuste puudumise probleemid, sest finantseerimisvahendite küsimused on lahendatavad ainult maaturismist kõrgemal ehk

riikliku turismipoliitika arendusressursiotsuste tasandil. Kuna edukatele maapiirkondadele on iseloomulik suhteliselt väiksem põllumajandusliku ja suurem mittepõllumajandusliku ettevõtluse tihedus, siis peaksid laiemas mõttes teenindussektor ning kitsamalt turism olema maapiirkondade ettevõtlusarenduse prioriteetideks.

Eesti maaturismi arengukavast 2004-2007 selgub, et veidi üle 2/3 välituristidest tutvub Eestis iseseisvalt vaatamisväärsustega, veerand külastab muuseume ja näitusi, 19% käib kultuuriüritustel, kümnendik organiseeritud ekskursioonidel ning 8% tegeleb mõne aktiivse harrastusega. Üllatavalt suur osa (29%) turistidest viibib looduses või külastab looduslikke vaatamisväärsusi. Eriti loodushuvilised on saksa ja vene turistid, kes on vähem linnade külastamisele orienteeritud ja samas viibivad Eestis ka keskmisest kauem. Seega on vaja arendada vastavaid tootesuundi:

- Ajaloo- ja kultuuripärandil tuginev turismitoode – säilitatakse terviklikult Eesti täiuslikumad ajaloo- ja kultuuripärandid s.h lähiajalool tuginevad kompleksid ning nende baasil arendatakse välja vaatamisväärsuste kompleksid, mis tutvustavad olulist perioodi Eesti ajaloost ning võimaldavad erinevate teenuste väljaarendamise kaudu pakkuda huviväärset osalemist kõige erinevates ajastule omastes traditsioonilistes tegevustes.
- Loodus- ja harrastusturism rahvusparkide ja muude kaitsealade külastuskeskustest lähtuvalt – eesmärgiks on pakkuda looduse liigirikkusel põhinevaid suurema tasuvusega kvaliteettooteid, kaitstes samas loodusharuldusi massiturismi eest. Loodusturismi konkurentsivõime suureneb temaatiliselt segmenteeritud toodete kasutamisega, mille puhul infovahendid ning vahetud looduselamused moodustavad harrastusturismitoote.
- Aktiivne puhkus – turismi intensiivse arengu keskustes laiendatakse harrastus- ja vaba aja veetmise võimalusi. Loodusressursside paremaks kasutamiseks töötatakse välja matkaradade skeemid (sealhulgas jalgrattateede skeemid) ning korraldatakse vastava informatsiooni levitamist.

Käesoleva projekti eesmärgiks on Tuglasega seotud objektide sidumine Ahja mõisa ja mõisapargiga turismistrateegia väljatöötamisel, seega luua tulevikus Ahjast turismipaik, kuhu inimestel on alati meeldiv tulla ja oma vaba aega nautida ning mida

soovitatakse ka oma sõpradele ja tuttavatele. Kogu turismiarendustegevus on suunatud valla elutegevuse elavdamiseks, et luua olemasolevatele ja potentsiaalsetele ettevõtlikele inimestele võimalus arenguks. Samuti loob korraliku turismikompleksi väljaehitamine stiimuli turismiettevõtetele seda paika propageerida ning vastavaid turismipakette jms. välja töötada. Turismikompleksis oleks tegevust nii välis turistidele kui ka siseturistidele, kellel on lisaks paljudele vabaõhutegevustele ning kaunitele paikadele võimalik tutvuda seeläbi ka Eesti kultuuri- ja ajaloopärandiga.

Arvestades tänapäeva turutrende turismis (suuremad teadmised ja reisikogemused, suurem nõudlikkus turismitoote kvaliteedi suhtes, suurem kehaline ja vaimne aktiivsus, vabam planeerimine, suurem nõudlus aktiivse puhkuse järele, suurem orienteeritus erihuvidele, soov veeta aega vähemrahvastatud piirkondades, suurem nõudlus uuendusliku ja aktiivse vaba aja veetmise ning kliendi individuaalsetele vajadustele vastavate reisipakettide järele, enesearendamise ja –täiendamise suurem tähtsustamine vaba aja sisustamisel, reisimine pigem sisuka ajaveetmise eesmärgil, kui lihtsalt lõõgastumine, süvenev huvi kohalike kultuuride ja eluviisi vastu, suurem huvi säästva reisimise vastu, nimetades olulisemaid neist), vastavad Ahja valla turismiressursid ka maailma turistide vajadustes identifitseeritud suundadele, millele edendamise tulemusena on võimalik saavutada turismist tulenevaid positiivseid mõjusid piirkonnale.

1. üldise elukeskkonna ja -kvaliteedi parandamine;
2. toimetulekuvõimaluste lisamine tõmbekeskustest väljaspool;
3. kohaliku initsiatiivi kui arengut käivitava faktori esiletoomine ja toetamine;
4. paremate puhkamistingimuste loomine maakonna elanikele;
5. ääremaa staatusest tuleneva sotsiaalse depressiooni vähendamine;
6. kultuuriväärtuste aktiivne säilitamine – säästev rakendus turismielamuse loomisel kultuurikeskkonnas.

Et täita erinevates turismiarenduskavades sätestatud eesmäärke, tuleb pidevalt jälgida ja parandada turismitoodete kvaliteeti piirkonnas, laiendada maakonna tootevalikut, kasutada veelgi enam ära olemasolevaid looduslikke eeldusi ja kultuuripärandit, parandada maakonna turismilogistilisi juurdepääsuühendusi (teed, rajad jms), suurendada viitade-skeemide hulka ja järjepidevalt uuendada olemasolevaid ning

olemasolevate turismisihtkoha tuntumate turismitoodete ning –objektide jätkuv arendamine. Ahja turismikompleksi arendamine täidab just neid eesmärke ning aitab seeläbi kaasa piirkonna turismipotentsiaali tõusule. Ka Euroopa Liiduga ühinemine ning piiride avanemine muudab reisimise liikmesriikide kodanikele veelgi lihtsamaks ning paljud turistid on huvitatud Eesti kui uue liikmesriigiga tutvumisest, milles on suur osa ka Eesti ajaloolise pärandi tutvustamisel. Ahja turismikompleksi väljaehitamine on suur samm Eesti riigi turismieesmärkide täitmise poole, kuna seeläbi arendatakse välja terviklik turismikompleks, kus on võimalik nautida ajaloolist hõngu, veeta aega looduses, saada osa kultuuri- ning vabaõhuüritustest ja tegeleda ka aktiivse puhkusega, mida pakuvad ümberkaudsed turismiobjektid – ja ettevõtted ning looduslikud võimalused.

Tuglasega seotud objektide sidumine Ahja mõisa ja mõisapargiga arendavad Ahja valla potentsiaalsed turismiobjektid terviklikuks, kus turistidel on võimalik tutvuda Eesti unikaalse kultuuri-ja ajaloopärandiga ning lisaks meeldivalt oma puhkeaega veeta. Vastava paiga olemasolu meelitab ligi rohkem külastajaid, kuna neile võimaldatakse huvipakkuvaid tegevusi ning vaatamisväärsusi. Külastajatega kaasneb aga rohkem majutusi piirkonnas, kulutusi piirkonna ettevõtetele, samuti muudab see Ahja ja kogu piirkonna järjest tuntumaks. Seega ilmnevad erinevates turismiarenduskavades välja toodud turismi positiivsed mõjud:

1. loob eeldused ääremaade arenguks;
2. mitmekesistab ja elavdab kohalikku majandust;
3. on seotud paljude majandusharudega ja loob seeläbi lisatulu paljudele piirkonna elanikele;
4. suurendab kohalikku eelarvet maksude laekumise näol;
5. soodustab teenindussektori arengut ja võimaldab seeläbi ka kohalikele elanikele vastavaid teenuseid;
6. suurendab ettevõtlusaktiivsust ja mõjutab positiivselt majanduslikku struktuuri;
7. süvendab paikkonna identiteeti;
8. võimaldab kohalikku toodangut, nagu toiduained, käsitöö, otse kohapeal turustada;
9. ettevõtted on kohalikus omanduses ja kasum jääb piirkonda;
10. genereerib uusi algatusi ja koostöösoovi;

11. annab noortele perspektiivi maale jääda või tagasi pöörduda;
12. aitab parandada infrastruktuuri ja elukeskkonda tervikuna;
13. külaliste vastuvõtmiseks tehtavad investeeringud tõstavad samas ka piirkonna elanike elatustaset ja heaolu;
14. tööhõive ja sissetulekute suurenemine;
15. huvipakkuv tegevus ka kohalikule elanikkonnale ja ettevõtjatele;
16. toetab kohalikku tootmist, tuues toodangule turu ja andes rahalisi vahendeid.

Piirkonna seisukohalt on käesolev projekt samuti oluline, kuna vastavate tegevuste elluviimisel muudetakse turismiteenuste pakkumine piirkonnas terviklikumaks ning kvaliteetsemaks, tänu millele suureneb ka huviliste arv piirkonnas ning mõju hakkavad avaldama turismist oodatavad tulud, näiteks mitmekesisust ja elavdub kohalik majandus ja suureneb kohalik eelarve maksude laekumise näol. Turism soodustab teenindussektori arengut ja võimaldab seeläbi ka kohalikele elanikele vastavaid teenuseid, suureneb ettevõtlusaktiivsus ja see omakorda mõjutab positiivselt majanduslikku struktuuri.

Kuigi eeldused ja potentsiaal on olemas, on turismi areng Ahja vallas praegu tagasihoidlik, kui mitte öelda, et puudub täielikult. Turismi seisukohalt tähtsad kohalikku kultuuripärandit ja traditsioonilist elustiili kandvad kultuuriobjektid ja ajaloolised ehitised on vaja rekonstrueerida ja kasutusele võtta ning võimaldada neile juurdepääs, tõhustada ajaloomälestiste esitlust ning selgitavat informatsiooni. Turismimajanduse üks suuremaid vastuolusid on, et loodusel ja kultuuril, mis enamasti motiveerib inimesi reisisihi valikul, pole selget hinda. Reisi maksumuse moodustavad sõit, toit, magamine jms. Loodus ja kultuur ei maksa enamasti midagi, sest sel pole omanikku, see on nn. kõigile kättesaadav ressurss. Sarnaselt ei ole, õigemini pole olnud, hinda õhul ja veel. Sellest tingitud keskkonnaprobleemid on üha teravnenud ja nendega on maadeldud kiire tehnoloogilise arenguga industriaalühiskonna vältel. Looduskasutus turismis on turuhälve s.t. turujõud, üksi ei suuda kindlustada ressursi mõistlikku kasutust. Seega on vaja teatud „süsti,“ et panna alus potentsiaalide ärakasutamisele, tänu millele elavneb kogu piirkonna majandustegevus ning konkurentsivõime.

2.6 Euroopa Liiduga liitumise mõju

Kogu Eesti seisukohalt, mis omakorda mõjutab turismi arengut kõne all olevas piirkonnas, jätkatakse turismiturgude uuringuid välisküllastajate ja Eesti elanike reisimise kohta. Euroopa Liidu turismistatistika direktiivi täitmiseks peab suurendama majutusstatistika esitajate arvu, lähtudes tegelikust teenuse pakkujate arvust, täiustama majutusstatistika töötlemist ettevõteliikide kaupa ja lisama sellele konverentsiturismi mahu uurimise. Eesti ühinemisel Euroopa Liiduga lõppes piiriületuste kontroll ja piiristatistika kogumine Euroopa Liidu sisestel piiridel, seega välisküllastajate motivatsiooni- ja kulutuste uuringuid tuleb küllastajate arvu selgitamiseks teostada sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega praegusega võrreldes kolmekordses mahus. Turismitoote arenduse rahastamise allikatest on riigieelarveliste vahendite piiratuse tõttu väga olulisel kohal Euroopa Liidu investeeringud eelstruktuurifondidest. Nüüdse liitumise järel on arvestatavad ka ettevõtlustoetused Euroopa Liidu struktuurifondidest. Ühiste, riiklikus arengukavas sätestatud seisukohtade arvestamine turismi arendamisel üle kogu riigi, on eeldus nii riiklike kui ka Euroopa Liidu vahendite kooskõlastatud kasutamise korraldamisele.

Euroopa Liiduga ühinemise järgselt tuleb lähtuda Euroopa Liidu direktiividest, mis eeldab põhjalikemaid ning sagedasemaid turismialaseid uuringuid ja statistikakokkuvõtteid, mis tähendab palju rohkem tööd senisest ning paremaid teadmisi sellest valdkonnast. Ning kuigi see omakorda eeldab koostööd ning väljaõpet ning seega teatud investeeringuid, tuleb seda teha, kuna pikemas perspektiivis toob see vaid kasu ning muudab kogu piirkonna konkurentsivõimelisemaks.

2.7 Sotsiaalmajanduslik mõju

Projekti sotsiaalmajanduslikud mõjud on positiivsed. Projekti sotsiaalmajanduslikud mõjud avalduvad eelkõige projekti rakendumise piirkonnas. Aga kuna piirkonna objektid korrastatakse ning plaanitakse rajada ka turismi-, konverentsi- ja seminariteenust pakkuvad ettevõtted, korrastatakse matkarajad, siis on projektil mõju ka lähiümbruste omavalitsuste elanikele ja Põlvamaale tervikuna.

Hoonete renoveerimise, pargi ja objektide korrastamise abil paraneb Ahja aleviku välisilme, heakord ja suureneb atraktiivsus. Paraneb pakutavate turismiteenuste kvaliteet. Kasvab piirkonnas pakutavate teenuste hulk, kvaliteet ning teenuste kättesaadavus, mistõttu tagatakse külastajate parem teenindus.

Kuna piirkonnas hakatakse tegelema erinevate turismiteenuste pakkumisega, siis tekib juurde ka töökohti, mislõbi väheneb töötus piirkonnas. Samuti suurenevad inimeste sissetulekud. Ka majanduselu elavneb, mislõbi suureneb ka valla eelarve – paraneb valla finantssuutlikkus ning suurenevad investeeringud piirkonda.

Seoses sellega, et Ahja piirkonda hakatakse arendama, siis väheneb piirkonna perifeersus, väheneb inimeste emigratsioon – elanikkonna arv jääb samaks või isegi suureneb.

Negatiivsete sotsiaalmajanduslike mõjudena võib käsitleda piirkondliku reostuse suurenemist ja turvalisuse vähenemist seoses suurenenud külastajate arvuga.

7. FINANTSANALÜÜS

Järgnevalt on toodud Tuglasega seotud objektide korrastamise hinnangulised maksumused. Täpsemad hinnad täpsustuvad vähempakkumiste ja hangete käigus ja seega allolev eelarve võib tõenäoliselt muutuda.

Tegevus	Eeldatavad hanked (umbkaudne maht)	Finantseerimine
Ahja mõisa peahoone korrastamine ⁶	30 000 000	Potentsiaalne erainvestor
Tuglase nimelise muuseumi investeeringud	100 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Laululava, tantsuplatsi ja istepinkide mõisaparki ehitamise ettevalmistamine	100 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Laululava, tantsuplatsi ja istepinkide ehitamine mõisaparki	1 000 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Tuglase muuseumi aiakujundamise ja kivisõle korrastamise ning tualettide ehituse ettevalmistamine	50 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Tuglase muuseumi aia kujundamine ja kivisõle korrastamine ning tualettide ehitamine.	1 000 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Illimari teede renoveerimine ja Ahja mõisapargi teede korrastamine.	700 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Ahja mõisapargi keskmise järve puhastamine	1 300 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Ahja mõisapargi alumise järve puhastamine	100 000	Ahja VV ja maakondlik KIK
Erinevad hoonete asukohti tähistavate mälestuskivide korrastamine; Illimari radade kaardi koostamine ja paigaldamine; viitade paigaldus.	50 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Telkimis- ja karavaniplatsi väljaehitamine koos tualettide rajamisega	400 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Muusemi kodulehe uuendamine	15 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Illimari maad tutvustavate trükiste valmistamine	10 000	Ahja VV ja EL Struktuurifondid
Kokku eeldatavad kulud ilma mõisa korrastamise kuludeta ja ilma käibemaksuta (hinnanguliselt)	4 825 000	

⁶ Investeerimine ja korrastamine on tõenäoline ainult erainvestori osalusel; valla ressursid on mõisa korrastamiseks väga piiratud. Seega teostamise aeg sõltub erainvestori leidmisest ja kaasamisest.

Projekti põhilistele kuluartiklitele lisanduvad erinevad halduskulud, visuaalse identiteedi kulud (summa täpsustub iga tegevuse ja Struktuurifondi taotluse puhul eraldi) ja projekti auditeerimiskulud (vastava vajaduse olemasolul). Nimetatud kulud liidetakse taotlussummadele, kui need kulud on vastavas finantseerimisprogrammis abikõlblikud. Kui neid kulusid taotlusummale lisada ei saa (kui need pole abikõlblikud), kaetakse need lisakulud Ahja valla vahenditest.

Kokku on projekti kulutuste orienteeruv maht 4 825 000 EEK, millest EL Struktuurifondide toetus on planeeritud 75% ehk 3 618 750 EEK. Ahja valla eelarvest kulub käesoleva projekti teostamiseks perioodil 2007-2010 vähemalt 1 206 250 EEK, ehk keskmiselt 300 - 400 000 EEK aastas. Lisanduvad halduskulud, visuaalse identiteedi kulud ja vajadusel auditeerimiskulud.

8. RISKID

Tuglasega seotud objektide sidumine Ahja mõisa ja mõisapargiga turismistrateegia väljatöötamise projekti edukaks läbiviimiseks tuleb arvesse võtta võimalikke riske ning nende esinemine minimeerida. Võimalikke riske on peamiselt kahte liiki – projekti teostamise riskid ja riskid, mis on seotud projekti mõju saavutamiselega.

Kuna Tuglasega seotud objekte on Ahja piirkonnas küllaltki palju, siis on ohuks, et ei leita finantseerimist hoonete ja objektide korda tegemiseks ja välja ehitamiseks. Selle riski hajutamiseks aitab kaasa erinevate finantseerijate leidmine – kaasates nii EL raha, valla eelarvet kui ettevõtjate finantse.

Projektide teostamist võivad takistada ka vajalike inimressurside ning vajalike oskuste ja teadmiste puudumine. Seoses sellega võib olla takistatud projektide elluviimine ja õigeaegne lõpetamine. Selle riskifaktori vähendamisele aitab kaasa kompetentse meeskonna kokkupanemine, kaasates inimesi nii kohalikust omavalitsusest kui väliseksperptide hulgast. Projektide teostamist võib takistada ka huvigruppide vastutegevus. Inimestele ei meeldi projekti asukoht, projekti lahendused. Riskifaktori vähendamisele aitab kaasa laialdane kommunikatsioon ja erinevate huvigruppide kaasamine projekti töösse.

Projektide mõju saavutamise riskina võib välja tuua puuduliku teabe hoonete-radade tulevaste kasutajategruppide vajadustest, mistõttu võib jääda projekti kasu planeeritust väiksemaks ja projekti tulemused saavutamata. Antud riskifaktori kõrvaldab hea koostöö kõikide osapooltega: rahastaja, kasusaaja, alltöövõtjad, partnerid – tulevase projektijuhi ülesandeks on koordineerida projekti erinevaid tegevusi ning hoolitseda selle eest, et kõik tegevused ja lepingud oleksid korrektsed, et kõikide osapoolte vahel liiguks korrektne informatsioon ning valitseks selgus projekti eesmärkide ja tegevuste osas.

Projekti nõrk ettevalmistatus on ka üks mõju saavutamise risk. See viib selleni, et projekti elluviimisel ei saavutata soovitud mõju. Antud riski aitavad vähendada erinevad koostöökokkulepped, parem kommunikatsioon ning vajalike asjakohaste uuringute, projektide, analüüside koostamine.